

Dubbel dubbel

L'Amant double is een film van regisseur François Ozon. Een vrouw gaat in op de avances van haar psychiater en begint vervolgens ook een verhouding met zijn tweelingbroer, bij wie ze ook in therapie is gegaan. Wat is waan en wat is werkelijkheid?

Door Arnout ter Haar

L'Amant double is een film van regisseur François Ozon. Een vrouw gaat in op de avances van haar psychiater en begint vervolgens ook een verhouding met zijn tweelingbroer, bij wie ze ook in therapie is gegaan. Wat is waan en wat is werkelijkheid?

Het jonge ex-fotomodel Chloë heeft al jaren last van buikpijn. De film opent met een shot waarin we zien hoe haar lange haar afgeknipt wordt – symbool van een nieuwe fase in haar leven? Er wordt gesuggereerd dat het verknipt wordt, het is niet helemaal duidelijk of ze zelf de schaar erin zet of het laat doen. Daarna wordt meteen overgeschakeld naar de volgende scène: we zien mooi zachtroze glooiend weefsel, dan zoemt de camera uit en wordt het de kijker duidelijk waarnaar gekeken werd. Als de camera via de eendenbek het lichaam van Chloë verlaten heeft vervloeit het beeld van haar vagina met een

close-up van haar oog in verticale positie. Ozon geeft zo in een paar tellen zijn visitekaartje af: deze film speelt zich ten dele af in de binnenwereld van Chloë, de kijker is vanaf het begin een voyeur en wordt zo onderdeel van het verhaal, realiteit en suggestie lopen door elkaar heen, en de film zit vol symboliek.

De gynaecoloog kan niets bijzonders vinden en denkt dat de pijn een psychische bron heeft; zij verwijst haar naar een psychotherapeut, Paul Meyer. We zijn getuigen van zeer korte fragmenten van een aantal sessies, de camera heeft eigenlijk meer oog voor het interieur van de spreekkamer, en het indrukwekkende trappenhuis dat Chloë bestijgen moet om bij de spreekkamer te komen. De therapeut zegt niet veel, maar Chloë voelt zich wel uitgenodigd om te gaan praten: haar vader heeft ze nooit gekend, ze is enig kind, heeft een ingewikkelde relatie met haar moeder die er nooit voor haar was, en die aangegeven heeft dat Chloë een ongelukje en bovendien ongewenst was en met wie ze inmiddels al een tijd geen contact heeft. Ze heeft gewerkt als fotomodel maar kon niet meer tegen die wereld, en is nu werkzoekend. Paul luistert, en met zijn vertrouwenwekkende, aantrekkelijke en ook wat brave voorkomen – klassieke maar stijlvolle kleding, een moderne korte baard, een hoornen bril – durft Chloë zich te openen. Waar de kijker meteen getuige van is: er zindert iets in die spreekkamer, Chloë is een verleidelijke vrouw die zelfs gehuld in lange broek, vormeloze wollen truien en onopge maakt de fantasie prikkelt, zowel van de psychiater als van de kijker. Ozon laat er vervolgens geen gras over groeien: we zien Chloë opbloeien, ze vindt een baan als suppoost in een museum voor hypermoderne

kunst – wat surrealistische, droomachtige en vervreemdende beelden oplevert – en ze zegt minder vaak last te hebben van haar buikpijn, allemaal dankzij deze therapie. Paul komt dan over de brug: hij kan niet verdergaan met de therapie, omdat hij meer voor haar is gaan voelen dan professioneel verantwoord is. Hij stelt voor haar te verwijzen, maar dat wil ze niet. Ze wil bij hem blijven, de eerste zoen wordt uitgewisseld, en niet veel later wonen ze samen.

Vervalsing

Hoewel het geluk haar lijkt toe te lachen, wordt ze wantrouwend als ze ontdekt dat Paul eigenlijk Delors heet maar de achternaam Meyer van zijn moeder gebruikt, en een deel van zijn identiteit voor haar verborgen houdt. In de stad komt ze zijn tweelingbroer tegen, eveneens psychiater, en ze meldt zich onder een valse naam bij hem aan om meer over Paul te weten te komen. Hoewel de broers uiterlijk identiek zijn, heeft deze Louis Delors een heel ander karakter: direct, directief, dominant, agressief, sensueel en manipulatief. Hij prikt meteen door de leugens van Chloë, die hem vertelt dat ze een zus heeft en dat haar moeder dood is: 'U liegt, u heeft geen zus, ik vermoed dat u enig kind bent, en uw moeder is niet dood, mogelijk wenst u haar dood, maar ik vermoed dat ze nog leeft. Klopt het? Ik zie dat vaak bij frigide vrouwen: liegen om te verleiden.' Louis waarschuwt haar dat de behandeling bij hem erg duur is, hij bepaalt hoe lang een sessie duurt (de tweede keer stuurt hij haar na een paar minuten weg, maar incasseert hij wel zijn volledige uurtarief van €150), en al gauw blijkt dat zijn behandeling voornamelijk bestaat uit seks met

zijn patiënten (zijn slaapkamer grens aan zijn spreekkamer).

Spiegelpaleis

Het plot wordt complexer naarmate Chloë zich verder verliest in de relatie met beide broers. Wat is waar en wat speelt zich in de fantasie van Chloe af? Als kijker word je meegenomen in de verwarring die zij ondergaat, waarbij een geleidelijke versmelting van de persoonlijkheden – hard versus zacht, dominant versus onderdanig, actief versus passief – van beide broers lijkt op te treden, als projectie van haar eigen ambivalente gevoelens en waarbij zij haar greep op de werkelijkheid in toenemende mate verliest.

Hoewel het script naar mijn idee uiteindelijk uit de bocht vliegt door een gebrek aan subtiliteit, blijft er genoeg over om bij stil te staan en over na te denken. Zo zijn in de wachtkamers en behandelkamers van beide broers grote spiegels aanwezig. Ozon creëert zo een spiegelpaleis vol eindeloze spiralen, waarbij onduidelijk wordt wat echt en wat reflectie is. In beide wachtkamers staat een witte orchidee, en bij beide kan Chloë de verleiding niet weerstaan om met haar vinger in de aarde van de plant te voelen. Toetst zij zo ook of alles wel echt is? En wat is toch de oorzaak van haar buikklasten? De liefdeloze relatie met haar moeder, de afwezige vader, de hunkering naar een kind? Heeft ze een somatisatiestoornis, of is ze wat Freud ongetwijfeld een hysterica zou noemen?

Projectie

Er wordt goed en zeer overtuigend geacteerd door hoofdrolspeler Marine Vatch en

door Jérémie Renier (die beide psychiaters neerzet, en dat zo sterk doet dat je er als kijker geen moment het idee hebt naar dezelfde acteur te kijken). Een mooie bescheiden dubbelrol speelt Jacqueline Bisset als de moeder van Chloe én als de moeder van een jeugdvriendin van de psychiaters. Deze ambiguïteit voegt een mooie extra dimensie aan de film toe, en doet je afvragen wat je zelf nu waarneemt of projecteert. In een interview met Ozon in *De Filmkrant* zegt de regisseur overigens dat hij de film zelf glashelder vindt omdat er aan het einde een oplossing geboden wordt die de kijker terug bij de realiteit brengt. Arnon Grunberg schrijft in zijn Voetnoot in *de Volkskrant* van 18 augustus 2017 onder andere het volgende

Soms twijfel je als kijker of je zelf iets waarneemt of projecteert

over deze film: 'De film gaat over de verhouding tussen waan en werkelijkheid. Waar de wanen vandaan komen laat Ozon in het midden. Zeker is hooguit dat de buikklasten niet psychosomatisch waren. Voor de verandering fungeert hier niet de jonge vrouw maar de psychiater en zijn tweelingbroer als erotisch object. De therapie faalt in deze film, de liefde overwint. Wat de patiënt namelijk wil is liefde en zijn behoefte daaraan is onverzadigbaar. De realiteit van de liefde is dat zij gezondheidszorg is, lijkt Ozon te zeggen. Voor deze onverzadigbare verlangens hebben wij wanen en de relatief onschuldige variant op die wanen: films, boeken, toneelstukken.'